

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 168/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Vilppu Talvitie, vanhempi hallitussihteeri Timo Rämänen ja ylitarkastaja Tuula Mäki-Valkama, maa- ja metsätalousministeriö
- apulaisjohtaja Raija Valtonen, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

- vanhempi tutkija Marja Poteri, Metsäntutkimuslaitos
- jaostopäällikkö Kristiina Ala-Fossi-Aalto, Tullilaboratorio
- kasvinviljelyasiamies Mika Virtanen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Maaseutuvirasto
- MTT Jokioinen
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- Metsäteollisuus ry
- Puutarhaliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kasvinterveyden suojelemisesta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on turvata hyvän kasvinterveyden tilan ylläpito tapauksissa, joissa Suomea uhkaa ennen esiintymätön kasvintuhooja, joka voisi aiheuttaa vahinkoa metsässä kasvaville puille. Lisäksi lakia uudistettaisiin siten, että se mahdollistaisi ja antaisi riittävät valtuudet Suomea sitovien kasvinterveyden suojelemista koskevien kansainvälisten sopimusten toimeenpanemiseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että lakiin lisättäisiin säännös, jolla säädettäisiin puustoon kohdistuneesta, hävitettävää kasvintuhoojaa koskevasta

torjuntapäätöksestä metsänomistajalle aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta. Lisäksi ehdotetaan, että Elintarviketurvallisuusvirasto päättäisi kaikissa tapauksissa kasvintuhoojan hävittämiseksi annetusta torjuntapäätöksestä aiheutuneiden kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta ja korvausten maksamisesta. Valtio, lukuun ottamatta valtion omistamia liikelaitoksia, rajattaisiin korvausten ulkopuolelle.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jolla säädettäisiin metsäkeskuksen osallistumisesta lain toimeenpanoon tilanteessa, jossa Suomea uhkaa ennen esiintymätön kasvintuhooja, joka

voisi aiheuttaa välitöntä tai välillistä vahinkoa metsässä kasvaville puille.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi kasvinterveyttä koskevan merkinnän käyttö-oikeudesta ja tällaisen merkinnän haltijan rekisteröinnistä Elintarviketurvallisuusviraston ylläpitämään merkinnänhaltijarekisteriin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että toimijat, jotka vie-

vät maasta kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, rekisteröitäisiin Elintarviketurvallisuusviraston valvontaa varten ylläpitämään kasvin-suojelurekisteriin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivä-nä heinäkuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Laki kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003), joka koskee toimenpiteitä kasvintuhoojien torjumiseksi ja niiden leviämisen estämiseksi, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Valiokunta toteaa, että lain tavoitteena on ylläpitää hyvää kasvinterveyden tilaa ja siten edistää maa-, metsä- ja puutarhatalouden ja elintarviketuotannon toimintaedellytyksiä sekä elintarvikkeiden turvallisuutta ja tuotteiden laatua. Lain tarkoituksena on varmistaa, etteivät tietyt kasvintuhoojat pääse leviämään Suomeen saastuneiden kasvien, kasvituotteiden tai muiden tavaroiden mukana.

Nyt käsiteltävänä olevalla kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain muutosesityksellä varaudutaan erityisesti tilanteisiin, jossa Suomea uhkaa ennen esiintymätön kasvintuhooja (hävitettävä kasvintuhooja), joka voisi aiheuttaa vahinkoa metsässä kasvaville puille. Käytännössä säännöksellä varaudutaan mäntyankeroisen torjuntaan, jonka leviäminen Suomen metsiin saattaisi aiheuttaa mittavia vahinkoja. Mäntyankeroisen osalta torjuntatoimenpiteisiin on voitava ryhtyä aina, kun kyseinen kasvintuhooja esiintyy kiinteistöllä. Ääritapauksessa torjuntatoimenpiteisiin voitaisiin joutua jopa luonnonsuojelualueella, koska torjuntatoimenpiteiden osalta kasvinterveyden suojelemisesta annettu laki erityislakina syrjäyttää luonnonsuojelulain säännökset ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että mäntyankeroisen osalta riskin muodostavat lähinnä havupuiset pakkaukset, joihin valvonnan

ja tarkastuksen pääpaino on kohdistettava. Ensimmäiset mäntyankeroishavainnot tehtiin Suomessa vuosina 1984 ja 1985, jolloin mäntyankeroisen todettiin Yhdysvalloista ja Kanadasta tuoduista havuhake-eristä. Vuonna 1984 tehty löytö oli ensimmäinen mäntyankeroishavainto koko Euroopassa. Lisäksi kanadalaisista sahatavaraeristä todettiin mäntyankeroista vuosina 1989 ja 1990. Havupuisesta pakkausmateriaalista ensimmäiset mäntyankeroislöydökset tehtiin vuonna 1990, jolloin erä kanadalaisista pakkausmateriaalia todettiin mäntyankeroisen saastuttamaksi. Vuoteen 2005 mennessä eläviä mäntyankeroisia oli jo todettu yli 30 pakkausmateriaalierästä.

Esityksestä käy ilmi, että mäntyankeroisen torjunnan varalle laadittiin Suomessa vuonna 2002 Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen aloitteesta maa- ja metsätalousministeriön johdolla kriisivalmiussuunnitelma. Suunnitelma on viimeksi päivitetty vuonna 2006. Suunnitelmassa on hahmoteltu toimintamalli sen varalle, että mäntyankeroisen löytyisi Suomen metsistä. Lisäksi siinä esitetään toimenpiteet, joiden avulla mäntyankeroisen leviäminen Suomeen voidaan estää ja joilla mahdollinen esiintyminen voidaan rajata mäntyankeroisen hävittämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että suunnitelma päivitetään riittävän usein, jotta se pysyy ajan tasalla.

Valiokunta toteaa, että mikäli mäntyankeroisen löytyy maamme metsistä, tulee sen johtaa aina laajamittaisiin kartoituksiin ja torjuntatoimenpiteisiin. Edellä esitetystä käy jo ilmi, että mäntyankeroisen osalta voidaan ja tulee ryhtyä

torjuntatoimenpiteisiin välittömästi aina, kun mäntyankeroista esiintyy. Käytännön toimenpiteistä vastaavana viranomaisena toimisi Elin-
tarviketurvallisuusvirasto (Evira).

Ehdotetussa 14 a §:ssä säädettäisiin metsäkeskusten osallistumisesta lain toimeenpanoon. Metsäkeskuksia voitaisiin käyttää Eviran apuna torjuntapäätöksen valmistelussa ja päätöksen täytäntöönpanossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsätalouden kaikkien maakunnallisten toimijoiden välinen yhteistyö muodostuu saumattomaksi, mikäli maahamme pääsee leviämään esimerkiksi havupuutavaran tai havupuis-
ten pakkausmateriaalien tuonnin yhteydessä metsillemme kohtalokas mäntyankeroisen tai Uralin länsipuolelle jo levinnyt Siperian mänty-
kehrääjä.

Esityksessä lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 30 a §, jossa säädettäisiin, että puus-
toon kohdistuneesta, hävitettävää kasvintuhoo-
jaa koskevasta torjuntapäätöksestä metsänomis-
tajalle aiheutuneet kustannukset ja vahingot kor-
vattaisiin siltä osin, kuin ne ylittävät säännölli-

sestä metsänhoidosta tai tavanomaisesta puu-
tavaran korjuusta aiheutuvat kustannukset. Va-
liokunta toteaa, että ehdotetussa säännöksessä
säädelään nykyistä tarkemmin ja selkeämmin
metsään kohdistuvien, hävitettävien kasvintu-
hoojien torjumisesta aiheutuvien kustannusten
korvaamisesta. Erityisen myönteisenä valiokun-
ta pitää sitä, että korvauksen piiriin on sisällytet-
ty nyt myös taimikkojen odotusarvoja koskeva
menetys. Puustokorvauksen lähtökohtana on si-
ten täyden korvauksen periaate.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmene-
vistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella
valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoi-
tuksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehd-
tuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalous-
valiokunta ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutta-
mattomana.*

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Pertti Hemmilä /kok
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Kalmarinen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd

Mats Nylund /r
Pentti Oinonen /ps
Klaus Pentti /kesk
Petri Pihlajaniemi /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Kari Rajamäki /sd
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.